Vladimir *ZAGAEVSCHI*

NUME DE FAMILIE ROMÂNEŞTI

(DOGA, GOGA, GOMA, MOGA, POPA, ZOTA)

Lingviștii susțin, pe bună dreptate, că numele proprii, în special numele de familie, nu pot fi supuse modificărilor, într-un fel sau altul, inclusiv corectărilor conform normelor ortografice în vigoare.

Încă Ferdinand de Saussure ne atenționa că „singurele forme asupra cărora analogia nu are nici o influență sunt, în mod firesc, cuvintele izolate, precum numele proprii și, în mod special, numele de locuri (cf. Paris, Genève, Agen etc.) [*mutatis mutandis*, numele de familie – *Vl. Z.*], care nu îngăduie nici o analiză și, prin urmare, nici o interpretare a elementelor lor; lângă ele nu se naște nici o creație concurentă”[1].

Lingvistul rus A. A. Reformatski menționează și el că „la scrierea numelor proprii depinde mult de factorul regional sau individual, ceea ce depinde și de diferite areale, de tradiții și chiar de greșelile comise de funcționarii care perfectează actele”. „La scrierea numelor proprii, continuă el, sunt posibile Ogarkov și Agarkov, Ogorkovo și Agarkovo, Ognivțev și Agnivțev, Vâsotskii și Vâsoțkii, Olenin și Alenin ș.a. În același timp, lingvistul ne atenționează că „unificarea obligatorie, care este necesară față de ortografia numelor comune, la numele proprii nu trebuie să fie aplicată”[2].

Transnistria, spațiu dialectal dacoromân limitrof și izolat de metropolă timp îndelungat, a păstrat numeroase fenomene lingvistice arhaice, arhaizante, faze rudimentare și intermediare în evoluție. Cu alte cuvinte, după cum a constatat un cunoscut om de cultură din Basarabia și originar din partea locului, Transnistria „e un rezervuar cu regionalisme de origine latină, pe care nu le întâlnești dincoace de Nistru”[3].

Drept dovadă, voi exemplifica: *anină* (lat. *arena*) „nisip”;

BDD-A20660 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 03:13:52 UTC)

ș-anti (lat. *ante*) în sens de: „înainte", „și-apoi", „și mai departe"; *morvari* (lat. *morus*) „dud", „agud"; *roză* (lat. *rosa*) „trandafir"[4] ș.a. Numele de familie *Doga*, în raport cu *Doagă*, este și el o formă rudimentară păstrată în acest spațiu și transmisă prin actele deținătorilor din generație în generație.

Cum însă în Basarabia sovietică unele fenomene de limbă puteau fi explicate cu ușurință prin influența limbii ruse, tot așa în cea postsovietică alte fenomene, mai ales numele de familie, sunt adesea considerate forme deformate prin rusificare.

„...La un moment dat, vreau să verific dacă nu cumva Doga provine de la Doagă". „Nu, mi se răspunde. Viceversa. Așa e în latină"[5]. Adică tocmai *Doagă* provine din latină prin evoluție, susține maestrul Eugeniu Doga.

„Deși de un deceniu și ceva ne aflăm într-o republică suverană, în care n-ar trebui să se simtă influența «fratelui mai mare» [„старшего брата"], totuși unele persoane, oameni cu carte, ba și cu posturi înalte, oricât ar fi de paradoxal, **nu vor să-și corecteze** (subl. n. – *Vl. Z.*) numele moștenite în formă greșită de la părinți. Iată câteva exemple: *Godonoga* în loc de corectul *Hodonoagă, Gamurari* în loc de *Hămuraru* [....] *Doga* în loc de *Doagă* ș.a."[6]

„...Valorile noastre naționale sunt Eminescu, Brâncuși, Enescu, Ionesco, Stănescu, Vieru, Do(a)gă etc., etc..."[7] Adică nu *Doga*, ci *Doagă* ar trebui să fie (printr-o fază de tranziție *Do(a)ga*).

„Ce nu te scrii, bre, Doagă! Că așa am apucat din bătrâni!"[8]

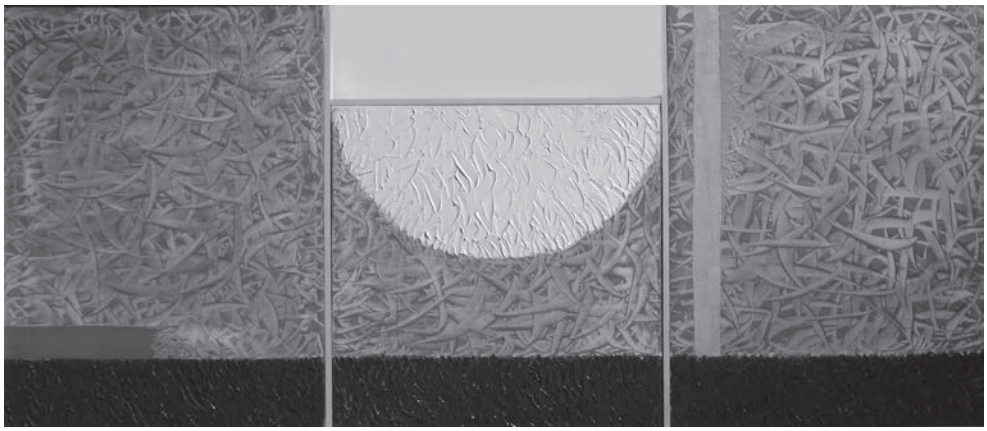
Să vedem dar care este realitatea? Care ar fi *numele corect moștenit de la părinții*?

Materialele de arhivă ne vorbesc de faptul că „un hrisov domnesc din 1616 atestă pe Mihael Doga cel Bătrân din Tg. Lăpușna, hotarnic al satului Ciuciuleni, ținutul Hârlău"[9], iar „la finele sec. XIII neamul lui Doga este deja înregistrat în *revizskaia skazka* (catagrafia) satelor Vărăncău și Plopi, ținutul Balta, gubernia Podolia (de unde cineva a trecut la Mocra, același ținut)"[10].

Așadar, *Doga.* „Căci așa am apucat din bătrâni." Părinții, originari din Transnistria, au moștenit de la străbuni numele de familie *Doga*, anume în această formă intermediară de evoluție, iar părinții, la rândul lor, l-au transmis mai departe urmașilor lor.

Dar să judecăm și altfel: dacă *Doga* e o formă schimonosită prin rusificare, deoarece nu cadrează cu legea fonetică potrivit căreia orice **ó** (accentuat), urmat în silaba imediată de una din vocalele a, ă sau e (neaccentuate), devine, de regulă, la numele comune **oá** *(doagă),* atunci ce ne facem cu numele de familie, nerusificate: *Góga* (Octavian Goga), *Góma* (Paul Goma, scriitor din diaspora), *Móga* (eroi în operele lui Lucian Blaga și Zaharia Stancu), *Bóga, Bógza* (scriitorul Geo Bogza), *Bológa, Bóta, Ciórbă, Cóca, Dóbă, Fóca, Flóca, Gónța, Górga, Glóba, Grópa, Hógaș, Hórja, Lóga, Lótcă, Pojóga, Pópa, Róga, Róșca, Țópa, Zóta* ș.a.? Multe din aceste nume de familie sunt purtate de mol-

BDD-A20660 © 2007 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 03:13:52 UTC)

Căldura soarelui (ulei pânză)

doveni basarabeni, ele sunt înregistrate ca forme corecte în îndreptare antroponimice şi alte lucrări semnate de M. Cosniceanu ş.a.[11].

Vom menţiona, în concluzie, că în aceste dicţionare de la noi găsim numai antroponimul *Doagă*, nu şi *Doga*, acesta din urmă fiind considerat, probabil, schimonosit.

NOTE

[1] Ferdinand de Saussure, *Curs de lingvistică generală*, Iaşi, Polirom, 1998, p. 177.

[2] A. A. Reformatskii, *Orfografija sobstvennych imjon,* în culeg.: *Orfografia, sobstvennych imjon*, Moskva, Nauka, 1965, p. 7-8.

[3] Petru Soltan, *Chomolungma lui Eugen Doga,* în *Viaţa satului*, 8 februarie 1997, p. 8.

[4] Denumirea de *trandafir* e adusă de turci (<neogr.) în Principatele Româneşti şi în Bulgaria ş.a. Acolo unde n-au fost turcii, a rămas latinescul *roză.*

[5] Petru Soltan, *articolul citat*, p. 8. Aici acad. P. Soltan, matematician, îl întreabă pe compozitorul Eugeniu Doga, ambii transnistrieni la origine.

[6] Alexandru Donos, *Paradoxuri,* în *Literatura şi Arta*, 4 aprilie 2002.

[7] Nicolae Dabija, în *Literatura şi Arta*, 19 ianuarie 2006, p. 1.

[8] Petru Soltan, *art. citat*, p. 8.

[9] Dr. Vlad Cubucciu, *Piatra noastră scumpă,* în *Viaţa satului*, 8 februarie 1997, p. 8.

[10] Ibidem. Concretizăm aici că Eugeniu Doga, compozitorul, este de origine din s. Mocra, raionul Râbniţa, arie în care au fost înregistrate multe latinisme, inclusiv: *ş-anti, anină, roză ş.a.*

[11] Maria Cosniceanu, *Dicţionarul de prenume şi nume de familie purtate de moldoveni,* Chişinău, 1991; Anatol Eremia, Maria Cosniceanu, *Nume de persoane (Mic îndreptar antroponimic).* Ediţia 11, revăzută şi completată, Chişinău, 1968.

BDD-A20660 © 2007 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-27 03:13:52 UTC)